חמאו לא באנו לעולם. ואע"ג דאמרינן פ"ק דערובין

הדור שהוא בחוכו ועוד דלמחהנא

דכמי שלא באנו לעולם אתי שפיר:

אין בן דוד בא עד שיכלו נשמות

עובדי כוכבים שיהו מולידים ואומר

הר"ר אלחנן דנשמות של ישראל ושל

עובדי כוכבים אינן בגוף א' והא דאמר

(שבת ל:) עתידה אשה שתלד בכל יום

לימות המשיח שמא י"ל גוף חדש ונשמות

חדשות יהיו: בי רוח מלפני יעמוף.

משיח נקרא רוח כדכתיב (איכה ד)

רוח אפינו משיח ה' וה"פ דקרא

המשיח מלפני יאחר כמו העטופים

ללבן על ידי נשמות אשר עשיתי: אלא שירדו מנכסיהם. דליכא

כתיב בעדת קרח (במדבר טו) העיני

האנשים ההם תנקר ומצורעים נמי

לא הוו דהא בעדה בתוך המחנה היו

יושבין וכ״ת דבמתן תורה נתרפחו

דהא אותן שנתרפאו כבר חזרו למומן

במעשה העגל 6 ושלא היו להם בנים

ליכא למימר דבשביל כך לא היו פחות

קרובים למלכות להלשינו כבתחלה

וי"מ דמשמע ליה שירדו מנכסיהם

דמחמת כן אין להן כח עוד להזיק אבל

כל הנך היו יכולין להזיקו ע"י ממונם

ופשטיה דקרא מיירי בפרעה (ה) וימת

מלך מלרים: בפורי מובה. לכך

קראם כפויי טובה שלא רצו לומר אתה

תן לפי שלא היו רולים להחזיק לו

טובה בכך: (שייך לע"ב): עד ארבעין שנין לא קאי איניש. פירש"י שאף משה

לא נזכר וא"ת אמאי כעס משה על

ישראל הלא גם הוא לא מכר וי"ל

שלפי שהוא לא היה צריך לתפלה זו לא

נתן לב עד מ' שנה דקם אדעתיה

דרביה אבל ישראל שהיו צריכין לתפלה

זו היה להם להתבונן מאותה שעה

שהרי כבר חטאו בעגל ובמרגלים ור"י

פי׳ שמשה לא הקפיד עליהם על דבר

זה עד מ' שנה כי היה סבור דלמוף

מ׳ שנה יעמדו על דעת קונם ויאמרו

אתה תן ולא היה בדעתו שהיו מניחים

לומר אותו משום כפיית טובה אבל

כשעברו ארבעים שנה שראה שהיה

למימר סומים היו דהא

שבגוף. וא"ת מ"מ יכלו ע"י

(דף יג: ושם) נמנו וגמרו נוח לו לאדם שלא נברא היינו בתחלת

לידתו שאין ידוע מה יהא בסופו אבל כשהוא לדיה אשריו ואשרי

א) ול"ל להו לכו], ב) [מ"ק טז:], ג) סוטה ג:, ד) שם יומא לה:, ה) סנהדרין לח:, ו) ס"ל לסי. ו) יבמות סב. סג: נדה יג:, ח) [לעיל ג. שבת פח. ע"ש], ט) [ל"ל להם וגו׳], י) [עירובין נד. נהם וגרץ, י) [עירובין לד.
ע"ש], כ) לפנינו בקרא
לעולם, ל) [בעין יעקב
ליחא], מ) נדרים סד:
() [צ"ל אחר ד"ה לשמחם], ם) נשמות יטן, ע) בק"ח: מלכיות, פ) [דברים לא], ל) [כדאיתא מ"ר נשא פ" ז"],

חורה אור השלח 1. ואלה דברי דוד ָּיָבְּיָּ הָאַחַרנִּים נְאָם דְּוֹד כֶּן יִשִׁי וּנְאָם הַגֶּבֶר הֻקַם עָל מְשִׁיחַ אֱלֹחֵי יַעֲקֹב וּנְעִים זְמָרוֹת יִשְׂרָאֵל: שמואל ב כג א

2. אָז יִבְּקָע בַּשַּׁתֵר אוֹרֶךְ וַאָרֶכְתְךְ מְהַרָה תִּצְמְח וַהָלָרְ לְפָנֶיךְ צִּדְקָךְ בְּבוֹר

3. יַלְפָתוּ אַרְחוֹת דְּרְכֵּם יעלו בתהו ויאבדו:

4. ויהי כדברה אל יוֹסף יום יום ולא שְׁמַע אֵלֶיהְ לְשְׁכַּב אֶצְלָה לִהְיוֹת בראשית לט י עמה: בַּתְּיה אַלְהִים 5. אַנִּי אָמִרְתִּי אֱלֹהִים אַתֶּם וּבְנֵי עֶלְיוֹן בָּלְכֶם: כאַדַם ייבן דְּיָּדֶּ בְּיִבְּינּה וּכְאַחַד הַשְּׁרִים תִּפּלוּ: תהלים פב ו-ז

6. ואַתַם פַּרוּ וּרְבוּ שַׁרְצוּ בָאָרֶץ וּרְבוּ בָה:

יי -יי -יי בייי בראשית ט ז 7. לַךְּ אֲמֹר לְהָם שׁוּבּוּ לָכֶם לְאָהֲלֵיכָם:

לֶבֶם לְאָהֶאַיִּכֶם דברים ה כו 8. מִי יִתַּן וְהָיָה לְבָבָם זָה. להם ליראה אתי ולשמר יִיטַב לְהֶהם יִיטַב וְלִבְנִיהָם לְעֹלְם:

יְּלְבְּיֵּי,ֶּים יְּעַקְם. דברים ה כה 9. זָה סֵפֶּר תּוֹלְדֹת אָדְם. בְּיוֹם בְּרֹא אֱלֹהִים אָדְם בְּיוֹם בְּרֹא אֱלֹהִים אָדְם בִּדְמוּת אֱלֹהִים עְשָׂה בראשית ה א אונו. 10. וְלִי מַה יָּקְרוּ רֵעִיךְ אַל מֶה עֲצְמוּ רָאשֵׁיהֶם: תהלים קלט יז

ווותים קלטיר. 11. בִּי לֹא לְעוֹלֶם אָרִיב וְלֹא לָנֶצַח אֶקְצוֹף בִּי רוּחַ מִלְפָנֵי יַעֲטוֹף וּנִשָּׁמוֹת

12. וַיַּרָא אֱלֹהִים אֶת כָּל אֲשֶׁר עֲשָׂה וְהַנֵּה טוֹב מְאד וִיְהִי עֶרֶב וַיְהִי בֹקֶר יום הששי:

בראשית א לא בראשית א לא 13. וַיּאנֶר יְיִ אֶל מֹשֶׁה בְּמִדְיָן לְךְ שָׁב מִיצְרְיִם כִּי מֵתוּ כָּל הְאָנְשִׁים הַמְבִקְשִׁים אָת נָבְּשֶׁךְ:

שמות ד יט 14. במחשכים הושיבני בְּמֵתֵי עוֹלְם: איכה גו 15. אַל נָא תְהִי בַּמֵּת אשר בצאתו מרחם אמו

16. וַהַּרֶא רְחֵל כִּי לֹא יָלְדָה לְיַעֻקב וַתְּקַנֵּא רְחֵל בַּאֲחֹתָה וַתְּאמֵר אֶל יַעַקֹב הָבָה לִּי בָנִים וְאִם אַין מֵתָה אָנֹבִי:

בראשית ל א

17. אם בחלתי תלכו ירי היים היים היים היים היים וייקרא כו ג 18. לו עמי שמע לי ישראל בדרכי יהלכה במעט אויביהם אבניע ואת מצותי תשמרו השמרם אתם: וייקרא כו ג 18. לוא הקשבת למצותי ויהי כנהר שלומה וצרקתה בגלי הים: ויהי בחול ועל צריהם אשיב ידי: תהלים פא יד-טו 19. לוא הקשבת למצותי ויהי כנהר שלומה וצרקתה בגלי הים: ויהי בחול וְרַעֶּרְ רְצֵאַצְאִי מִעִיךְּ בִּמְעוֹתְיו לֹא יִבְּרַת וְלֹא יִשְּמִד שְׁמוֹ מִלְּפְנָי: ישעיהו מח יח-יט 20. וְדְבַּרְ הְעָם בַּאלֹהִים וּבְמֹשָׁה לְמָה הָעַלִּיתָנו ממִצְרִים לְמוֹת בַּמִדְבָּר בִּי אֵין לָחָם וְאִין מִים וְנָפְשׁנו מְצָה בַּלְחָם הַפְּלַקל: במרבר כא ה

לומר לך. גזירת מלך היתה ליתן פתחון פה לשבים: דמפרסס וצריבא פיי לכתוב חטאם " וקבלת תשובתם: שאלמלא לא הטאיהן. ואיכא חילול אימא לא ליתקבלו: מלפפחו. מעטפתו לשון מלבוש כמו מלפפין את החינוק בשבת (שבת דף קכט:): לאבוחינו. עושי העגל: לא באנו לעולם. שהיו כמלאכים ולא הולידו בנים: 0 לאותם. בנים

שהיו כבר בטמידתה בחיני: לשמחת עונה. שעד עתה נאסר להן אל תגשו לומר לך שאם חמא יחיד אומרים לו כלך אל אשהש: עד שיכלו וכו'. אולר יש אצל יחיד ואם חטאו צבור אומרים י (לו כלך) ושמו גוף ומבראשית נולרו כל הנשמות העתידות להולד ונתנם לשם: כי לא לעולם אריב. לאחר זמן הגאולה ולא לנצח אקצוף מלגאול כי רוח אשר לפני נשמות שבגוף יעטוף הוא המאחר כמו העטופים ללבן (בראשית ל) ונשמות שאני עשיתי: כמי שלא באנו לעולם. לפי שהן חיים לעולם וכל זמן שהן קיימין אין אנו חשובין כלום: הא לא קבלו ישראל את התורה. הוי שומע מכאן שלא קבלוה לקבל שכר היום בעולם הזה אלא שלא תהא אומה ולשון שולטת בהן חו היא טובה הכתובה כאן למען ייטב להם: הוא דאמר. ר"ל: עניות. שמשחטאו שלטו בהן שונאיהסשי המכלים את ממונם כל היום בוהיה לאכולם: דמו ואבירם. דאמר מר (נדרים דף סד:) כל מקום שנאמר נצים נלבים אינן אלא דתן ואבירם והכא (ד) במבקשי נפשו כתי׳ נלים היינו אותן עברים שהלשינו עליו: וכן הוא אומר לו עמי שומע לי. שהקב"ה מתחנן לפניהם שישמרו את התורה. לו עמי היינו תחינה כמו הן לו יהי כדברך (ברחשית ל): כפויי טובה. אינן מכירין להחזיק טובה לבעלים:

אצל צבור וצריכא דאי אשמועינן יחיד משום דלא מפרסם חטאיה אכל צבור דמפרסם חטאיהו אימא לא ואי אשמועינן צבור משום רופישי (4) רחמייהו אבל יחיד דלא אלימא זכותיה אימא לא צריכא והיינו יודרבי שמואל בר נחמני א"ר יונתן 🕲 מאי דכתיב ונאם דוד בן ישי ונאם הגבר הוקם על נאם דוד בן ישי שהקים עולה של תשובה יוא"ר שמואל בר נחמני אמר ר' יונתן כל העושה מצוה אחת בעולם הזה מקדמתו והולכת לפניו לעולם הבא שנאמר ^יוהלך לפניך צדקך וכבוד ה' יאספך וכל העובר עבירה אחת מלפפתו ומוליכתו ליום הדין שנאמר בילפתו ארחות דרכם וגו' ר"א אומר קשורה בו ככלב שנאמר יולא שמע אליה לשכב אצלה להיות עמה סלשכב אצלה בעוה"ז להיות עמה בעוה"ב אמר ר"ל בואו ונחזיק מובה לאבותינו שאלמלא הן לא חמאו אנו לא באנו לעולם שנאמר זאני אמרתי אלהים אתם ובני עליון כלכם חבלתם מעשיכם אכן כאדם תמותון וגו' למימרא דאי לא חמאו לא הוו מולדו והכתיב יואתם פרו ורבו עד סיני בסיני נמי כתיב "לך אמור להם שובו לכם לאהליכם לשמחת עונה והכתיב ילמען

יימב להם ולבניהם וגו' לאותן העומרים על הר סיני והאמר ר"ל סמאי דכתיב יזה ספר תולדות אדם וגו' וכי ספר היה לו לאדם הראשון מלמד שהראה לו הקב"ה לאדם הראשון דור דור ודורשיו דור דור וחכמיו בור דור ופרנסיו כיון שהגיע לדורו של ר"ע שמח בתורתו ונתעצב במיתתו אמר יולי מה יקרו רעיך אל [וגו'] וא"ר ייוםי יאין בן דוד בא עד שיכלו נשמות שבגוף שנאמר יי[כי לא לעולם אריב ולא לנצח אקצוף] כי רוח מלפני יעמוף ונשמות אני עשיתי לא תימא אנו לא באנו לעולם אלא כמי שלא באנו לעולם למימרא דאי לא חמאו לא הוו מייתי והכתיב פרשת יבמות ופרשת נחלות על תנאי ומי כתיבי קראי על תנאי אין דהכי ®אמר רבי שמעון בן לקיש מאי דכתיב יוויהי ערב ויהי בקר יום הששי מלמר שהתנה הקב"ה עם מעשה בראשית ואמר אם מקבלין ישראל את התורה מומב ואם לאו אחזיר אתכם לתוהו ובוהו מיתיבי °מי יתן והיה לבכם זה ©להם לבטל מהם מלאך המות א"א שכבר נגזרה גזרה הא לא קיבלו ישראל את התורה אלא יכדי שלא תהא אומה ולשון שולמת בהן שנאמר ילמען יימב להם ולבניהם יעד עולם הוא דאמר כי האי תנא דתניא רבי יוםי אומר לא קיבלו

להם לדעת הבין עליהם שהיו מניחין בשביל כפיית טובה ואז הוכיחם: ישראל את התורה אלא כדי שלא יהא מלאך המות שולם בהן שנאמר אני אמרתי אלהים אתם ובני עליון כלכם חבלתם מעשיכם אכן כאדם תמותון ורבי יוםי נמי הכתיב למען ייטב להם ולבניהם עד עולם מובה הוא דהויא הא מיתה איכא 🌣 (רבי יוםי) אמר לך כיון דליכא מיתה אין לך מובה גדולה מזו ות"ק נמי הכתיב אכן כאדם תמותון מאי מיתה עניות ∞דאמר מר ארבעה חשובים כמתים אלו הן עני סומא ומצורע ומי שאין לו בנים עני דכתיב 13 מתו כל האנשים ומאן נינהו דתן ואבירם ומי מתו מיהוי הוו אלא שירדו מנכסיהם סומא דכתיב 1יבמחשכים הושיבני כמתי עולם מצורע דכתיב 15אל נא תהי כמת ומי שאין לו בנים דכתיב 15הבה לי בנים ואם אין מתה אנכי תנו רבגן ייאם בחקתי תלכו אין אם אָלא לשון תחנונים וכן הוא אומר ילו עמי שומע לי [וגו'] כמעם אויביהם אכניע ואומר "לו הקשבת למצותי ויהי כנהר שלומך וגו' ויהי כחול זרעך וצאצאי מעיך וגו' תנו רבנן מי יתן והיה לבבם זה להם אמר להן משה לישראל כפויי מובה בני כפויי מובה בשעה שאמר הקדוש ברוך הוא לישראל מי יתן והיה לבכם זה להם היה להם לומר תן אתה כפויי מובה דכתיב ייונפשנו קצה

כלך אצל יחיד. אנל דוד שמחל לו הקב"ה אותו עון, אף אתה חזור בתשובה ״ק מז:). שהקים עולה תחלה ונתן דרך לשבים וחח. מקדמתו. לפני ג:). מלפפתו. כורכתו (שם). נשמות שבגוף. . שכינה למלאכים ושם רוחות בראשית מששת העתידים להיות נולדים (נדה יג:). הרוחות שלפני שגזרתי להיות נולדים הודם. היות נולדים קודם, היות נולדים קודם, עטוף, מעכב את הגאולה, אקלוף וגו׳ ונשמות שאני העטופים ללבן (שם). יום הששי. מאי שנא דכתיב ביום גמר נראשית, מלמד שהתנה כר׳. הששי משמע הששי המיוחד במקום אח בדאמרינן בעלמא (חוי צב.). הירך המיומנת, אף םנתנה בו תורה. מריבוי (שבת פח. וכעי"ז לעיל ג.). הושיבני במחשכים

רבינו חננאל

כמת (נדרים טד:).

שאם חטא צבור אומר הנה בימי משה חטא הנה יחיד חטא וחזר בתשובה והיינו דכתיב בתשובה ההינו זכתים נאם דוד כן ישי ונאם הגבר הוקם על גבר שהקים עולה של תשובה: לעולם הבא שנאמר והלך

בלחם לפורך צדקך וכל העובר לפניך צדקר וכל העובר לפניך צדקר וכל העובר מלפפתו בעולם הבא שנאמר ילפתו ארחות דרכם וגר׳: אמר ריש לקיש בואו ונחזיק טובה לאבותינו שחטאו ונקנסה מיתה בעולם שאילולי כן לא באנו אנו לעולם שנאמר אני אמרתי אלהים אתם אבל חבלתם עצמכם אכן כאדם תמותון וגו׳. ומקשינן וכי אילו לא היו חוטאין לא הוו מולדי והכתיב ואתם פרו ורבו ופרקינן שלא היו מוזהרין בפו״ר

ורעה וצאצאי מעיר במינותיו לא יפרת ולא ישמד שמו מקפני ישעיתו מה יח-יט 10. וידבר העם באלדים ובמשה (מודרין בפויר [למה העליתנו ממצרים למות במדבר כי אין לחם ואין מים ונפשנו קצה בלחם הקלקל: במדבר כא ה [אלא] עד יום מתן תורה בלבד. איני והכתיב למען ייטב להם ולבניהם לעולם. ועוד מרבר כא ה שהראהו הקב״ה כל דור ודרו כיון שהגיע בדורו של רי עקיבא שמח בתורתו ועצב במיתתו. ועוד אמר רי אמי אין בן שהראהו הקב״ה כל דור ודרו כיון שהגיע בדורו של רי עקיבא שמח בתורתו ועצב במיתתו. על תנאי פי אם יחטאו דוד בא עד שיכלו כל הנשמות שבגוף שנאמר ונשמות אני עשיתי. ופרקי לא תימא לא באנו לעולם אלא אימא כמי שלא באנו לעולם. למימרא דאי לא חטאו לא הוו מיתי והכתיב פרשת יבמין ופרשת נחלות איש כי ימות. כל תנאי פי אם יחטאו ימותו. וכי כתיב קרא על תנאי אין דכתיב ויהי ערב ויהי בקר מלמד שהתנה הקב״ה עם מעשה בראשית וכו׳ ומותבינן מי יתן והיה לבכם זה להם לבטל מלאך המות אי אפשר שכבר נגזרה מיתה הא לא קיבלו ישראל את התורה אלא כדי שלא יהא מלאך המות שולט בהן שנא׳ אני אמרתי אלהים אתם ונר׳ ושראל את התורה אלא כדי שלא יהא מלאך המות שולט בהן שנא׳ אני אמרתי אלהים אתם ונר׳ ושראל את התורה אלא כדי שלא יהא מלאך המות שולט בהן שנא׳ אני מים ולבניהם. ופרק׳ ריש לקיש דאמר כר׳ יוסי דתני לא קבלו ישראל את התורה אלא כדי שלא יהא מלאך המות שולט בהן שנא׳ אני אמרתי אלהים אתם ונר׳ וים דתני לה בל היש הלבם הודה אלא כדי שלא יהא מלאך המות שולט בהן שנא׳ אני אמרתי אלהים אתם וגרי וים דת בלי ישראל את התורה אלא כדי שלא יהא מלאך המות שולט בהן שנא׳ אני אמרתי אלהים אתם וגרי והיים בל היים בלי ישראל את התורה אלא כדי שלא יהא מלאך המות שולט בהן שנא אני אמרתי אלהים אתם וגרי והיים בלי ישראל את התורה אלא כדי שלא את התור הלא לא בלי שלא את התור הלא את הודה אלא כדי שלא את התור הלא מיד הישר בתור שלחם בל בלי ישראל את התורה אלא כדי שלא את הוד הלא מדתי אלהים אתם וגרי והכים בלי ישר בי היה בל היים בל היה בל היה שלא מדתי אלהים. ל) ופרקיי הא להיטיב להם אבל מיתה ימותו אמר לך רי יוסי טובה שהבטיחם היא הטובה שלא ימותו שאין לך טובה גדולה מזו: ואקשיי לתנא קמא דרי יוסי והכתיב אכן כאדם תמותון מכלל שאילו לא חטאו לא היו מתים. מצורע שנאמר או דאמר קרא עניות שאילו לא חטאו היו עשירים כיון שחטאו נתקללו בעניות שהיא כמיתה דאמר מר ד' חשובין כמת עני שנאמר כי מתו כל האנשים ומאן נינהו דתן ואבירם והרי לא מתו אלא שירדו מנכסיהן וקרי להו מתים. מצורע שנאמר אל נא חטאו היו עשירים כיון שחטאו נתקללו בעניות שהיא כמיתה דאמר מר ד' חשובין כמת עני שנאמר לו בנים דכתיב במחשבים הושיבני כמתי עולם. מי שאין לו בנים דכתיב הבה לי בנים ואם אין מתה אנכי. ת"ר אם בחקתי תלכו אין אם אלא לשון תתנונים שנאמר לו עמי שומע לי וגו' כמעט אויביהם אכניע וגר. וכתיב לו הקשבת למצותי וגר' ויהי כחול זרעך וגר'. 3) היה לכם לומר לפני הקב"ה כיון שאמר מי יתן תאמרו אתה רבון כל העולם תן לנו לב ליראה את שמך ואף רבינו משה לא רמז להם זה הדבר אלא לאחר מ' שנה שנאמר

שער אפרים סי׳ נ׳:

הגהות הב"ח (א) גמ' משום דנפישי זכותייהו אבל יחיד: (ב) שם ה"ר יונתו דאמר יש בר נחמני א"ר זנתן מחי דכתיב נחס: (ג) שם הא מיתה איכא אמר לך ר' יוסי כיון דליכא: (ד) רש"י ד"ה דתן וכו' והכא מבקשי דמן וכו ושכם בובין ב כל"ל ואות ב' נמחק: (ה) תוספות ד"ה אלא נפרעה

מוסף רש"י

(שם). בעבות אולל ששמו גוף (יבמות פב.) פרגוד שחולן בין העתידות להנתן בגופים העתידים להבראות (שם סג:) חדר, כי גוף שם מקום המיוחד לנשמות דקרא בגאולה כתיב כי לא לעולם אריב ולא לנצח עשיתי יעטוף, ומסיפיה לרישיה מדריש (שם ובעי"ז יבמות שם). יעטוף לשון עכנה, כדכתיב והיה כאן ויהי ערב ויהי בקר של גמר בראשית תלוי ביום הששי, והוא ו' בסיון כמתי עולם. כשאדם נתון נמחשך ואינו רואה חשוב